

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Göteborgs universitet
Forskarutbildningsämne: Historia
Licentiatexamen: Ja
Doktorsexamen: Ja

Skriv en självvärdering per utbildning som leder fram till examen inom det forskarutbildningsämne som ska utvärderas. Självvärderingen baseras på kvalitetsaspekter och bedömningsgrunder inom aspektområdena:

- miljö, resurser och område
- utformning, genomförande och resultat
- uppföljning, åtgärder och återkoppling

samt de tre perspektiven:

- arbetslivets perspektiv
- studenters perspektiv
- jämställdhetsperspektiv.

Beskriv kortfattat samt analysera och värdera med exempel hur den utvärderade utbildningen uppfyller bedömningsgrunderna för varje aspekt inom aspektområdena och för perspektiven. Självvärderingen ska utgå från aktuella förhållanden för utbildningen. Beskriv såväl styrkor som identifierade utvecklingsområden samt hur arbetet med uppföljning, vidtagna och planerade åtgärder och återkoppling sker både för att utveckla utbildningen och för att säkerställa att utbildningen har hög kvalitet.

En mer preciserad vägledning till lärosäten vad gäller aspekter och bedömningsgrunder finns i *Vägledning för utvärdering av utbildning på forskarnivå*, bilaga 1.

Självvärderingen bör sammanlagt inte överstiga 75 000 tecken inklusive mellanslag (cirka 25 A4-sidor i 12 punkters storlek), exklusive lärosätets ifyllda tabeller.

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsämne

Bedömningsgrund:

Avgränsningen av forskarutbildningsämnet och dess koppling till den vetenskapliga/ konstnärliga grunden och beprövad erfarenhet är välmotiverad och adekvat. Forskarutbildningsämnets relation till området för forskarutbildning är adekvat (för de lärosäten som har examensrätt för område för forskarutbildning).

Forskarutbildningsämnets fokus ligger på perioden medeltid t.o.m. modern tid. I nuläget arbetar doktoranderna med Västvärldens historia med betoning på Europa. Doktorandernas avhandlingsarbeten visar att det råder en jämn fördelning mellan tidsepokerna medeltid, tidigmodern- och modern tid. Den kronologiska spännvidden avspeglar vår ambition att erbjuda en bred forskarutbildning omfattande flera olika tidsepoker. Det innebär i sin tur att mångfalden avseende teoretiska perspektiv, metoder och källmaterial är stor.

Forskarutbildningen i historia har en lång erfarenhet av forskning rörande medeltidens sociala och politiska förhållanden. De pågående avhandlingsprojekten inom detta område tillämpar teorier och metoder kopplade till fält såsom ritualforskning, känslö- och identitetsforskning samt historisk antropologi. Utbildningen har också en stark inriktning på kulturhistoria. Kulturhistoriska perspektiv på symboliska kulturformer i det förflutna tillämpas inom flera avhandlingsprojekt behandlande medeltid, tidigmodern- och modern tid. Här finns exempelvis projekt som studerar reformationens långvariga svårighet att få fäste bland de bredare folklagren samt projekt som analyserar edernas roll inom det tidigmoderna samhällets politiska kultur. Kommunikativa processer, kulturella praktiker och deras förändring över tid är således centrala teman i flera avhandlingar.

Sedan länge finns inom utbildningen även en tradition som intresserar sig för könsfrågor i historien. Det genushistoriska forskningsfältet omfattar alla tidsepoker från medeltid till modern tid. I nuläget finns t.ex. ett avhandlingsprojekt som behandlar vänskaps- och lojalitetsband mellan kvinnor och män i 1600-talets Sverige och ett annat som analyserar kvinno- och genusforskningens framväxt i Sverige fram till mitten av 1990-talet. Flera avhandlingar tar sin utgångspunkt i Sveriges historia, men det pågår också projekt som studerar de övriga nordiska länderna, Ryssland, europeiska flyktingfrågor och diplomatiska relationer.¹

Forskarutbildningsämnets bredd innebär att utbildningen vid rekrytering av nya doktorander har kapacitet att tillgodose flera olika forskningsinriktningar. Detta har från ett nationellt och internationellt perspektiv inneburit att institutionen i stor utsträckning har rekryterat doktorander som har haft sin grundutbildning förlagd till andra lärosäten.

Institutionen för historiska studiers forskarutbildning består sedan sammanslagningen 2009 av ämnena historia, arkeologi och antikens kultur och samhällsliv. Sammanslagningen innebar en betydande förstärkning av den mångvetenskapliga miljön, bl.a. genom att doktoranderna har möjlighet att delta i både de ämnesspecifika forskarseminarierna samt det ämnesöverskridande doktorandseminariet.

Forskarutbildningen i historia har en stark självständig ställning eftersom

---

¹ För ytterligare information gällande forskarutbildningens ämnesområden se:
<http://historiskastudier.gu.se/forskning/forskningsomraden>

kontinuiteten inom den ämnesspecifika utbildningen har behållits där ämneskollegiet och Historiska seminariet utgör navet i kärnverksamheten.

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Personal

Bedömningsgrunder:

A. Antalet handledare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens innehåll och genomförande.

B. Handledarnas sammantagna kompetens och kompetensutveckling följs systematisk upp i syfte att främja hög kvalitet i utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

A.

Handledarnas och lärarnas kompetens

Enligt Göteborgs universitets regler för utbildning på forskarnivå krävs att en av handledarna ska vara tillsvidareanställd vid institutionen samt att en måste vara minst docent eller motsvarande. Samtliga doktorander i historia har således en handledare med minst docentkompetens. Val av handledare diskuteras i ämneskollegiet (se ”Organisation och struktur”, sid 7.) som lämnar förslag till prefekt, vilken formellt utser handledare. Vid utseendet av handledare ska doktorandens önskemål beaktas. Beslut om handledare fattas senast en månad efter att doktorand antagits.²

Institutionen har för närvarande sexton aktiva doktorander inom ämnet historia varav fem av är finansierade av Forskarskolan (ang. samarbetet med Forskarskolan, se sid. 8). Dessa har en handledare från institutionen och en från ett annat lärosäte inom Forskarskolan. Två doktorander är föräldralediga på 100% och en är sjukskriven. Varje doktorand har en huvudhandledare och en biträdande handledare. I några fall har doktoranden ytterligare en handledare med specialkompetens. Elva handledare är verksamma vid institutionen. Åtta biträdande handledare är externa. Av huvudhandledarna är fem professorer, en docent och två fil.dr. Av biträdande handledare är åtta professorer, sju docenter och tre fil. dr. Alla handledare vid institutionen har genomgått högskolepedagogisk handledarutbildning.

Inom handledarkollektivet finns bred kronologisk forskningskompetens omfattande medeltid, tidigmodern- och modern tid. Till den sammantagna kompetensen vid institutionen räknas också de seniora forskare (t.ex. projektanställda) som utvecklar och ger kurser på institutionens forskarutbildning i historia samt inom Forskarskolan. Dessa forskare deltar även aktivt i seminarieverksamheten.

Långsiktighet avseende handledarresurser

Vid behandling av sökande till forskarutbildningen matchar ämneskollegiet den handledarkompetens som finns vid institutionen i förhållande till de sökandes projektplaner. Den betydande bredd som finns inom historieämnets forskning vid institutionen gör att det finns god tillgång på möjliga handledare. Specifik sakkunskap erhålls med hjälp av biträdande handledare från andra lärosäten.

² ”Regler för utbildning på forskarnivå vid Göteborgs universitet – doktorandreglerna”:
http://www.medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1524/1524500_doktorandregler-150413.pdf

Det långsiktiga arbetet för att säkra tillräckliga handledarresurser består bl.a. i att tillgodose att bredden behålls vilket vi tar hänsyn till vid nyrekrytering av lektorer och forskare.³

Vårt långsiktiga arbete är uppbyggt kring fasta rutiner för att tillgodose handledarförsörjningens stabilitet. Om t.ex. en handledare tilldelas tjänst vid ett annat lärosäte försöker vi, så långt det är möjligt, behålla kontinuitet genom att denne kan kvarstå som biträdande handledare eller alternativt som extra resurs. Anställda med mindre än två år kvar till pensioneringen får inga nya doktorander. Vid pensioneringen diskuteras om ett handledarbyte kan vara meningsfullt under avvägande av stabilitet för doktoranden.

Handledarkonstellationernas effektivitet diskuteras i viceprefektens för forskarutbildningens årliga utvecklingssamtal med doktoranderna. Om en doktorand vill byta handledare vänder sig denne med en skriftlig begäran (vilken inte behöver motiveras) till viceprefekten. Formellt fattar sedan prefekten beslut om handledarbyte.⁴ Viceprefekt och prefekt verkar för att handledarbyten går så snabbt och smidigt som möjligt. Viceprefekten har en god överblick över handledarkonstellationerna och föreslår, om nödvändigt, förändringar och byten med hänsyn till långsiktighet. Dessa diskuteras sedan vidare i ämneskollegiet.

Handledarnas kompetensutveckling

Handledarkompetensen inom forskarutbildningsämnet byggs upp genom institutionens krav på att nydisputerade historiker med visstidsanställning ska gå de handledarkurser som ges av enheten PIL (Pedagogisk utveckling och interaktivt lärande) vilken bl.a. ger kurserna ”Handledning i forskarutbildning” och ”Handledning för erfarna handledare i forskarutbildning”. Institutionen ger inga handledningsuppdrag till personer som saknar handledarutbildning.

Varje handledare har 10 % avsatt för kompetensutveckling inom tjänsten. Institutionens handledarkollegium (hålls två ggr/termin) arbetar aktivt för handledarnas kompetensutveckling och deras möjligheter att följa utvecklingen i vetenskapssamhället överlag. Aktuella frågor rörande handledarrollen eller forskarutbildningen i stort tas upp vid detta kollegium. Exempelvis informerar handledare som deltagit i internationella pedagogiska konferenser om utveckling och tendenser inom utländska forskarutbildningar. Det har bl.a. handlat om avhandlingens roll i forskarutbildningen och hur vi skall verka för att utveckla doktorandernas intellektuella självständighet.

Exempel på hur institutionen utvecklar handledarnas kompetens är olika former av samverkan mellan institutioner. Vi har bl.a. bjudit in de ansvariga för forskarutbildningen i juridik i syfte att ta del av hur de systematiskt arbetar för att följa upp avhandlingsprojektens utveckling. Vid flera tillfällen har chefen för enheten PIL inbjudits till handledarkollegiet för att diskutera pedagogiska problem och aktuell forskning på området. Därutöver har Eva Österberg, professor emerita vid Historiska institutionen Lunds universitet inviterats till handledarkollegiet för att berätta om sina erfarenheter från handledning av över 60

³ Inom den breddade rekryteringen tar vi också hänsyn till universitetets handlingsplan för att jämna ut skillnader relaterade till kön, social snedrekrytering och/eller utländsk bakgrund. Se länk: http://medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1593/1593158_handlingsplan-f-r-breddad-rekrytering-och-breddat-deltagande-160920.pdf

⁴ Se ”Regler för utbildning på forskarnivå vid Göteborgs universitet- doktorandreglerna” § 10.6, § 10.7.: http://www.medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1524/1524500_doktorandregler-150413.pdf

doktorander. Utfallet av dessa besök följs upp och återkopplas sedan på handledarkollegiet och inom ämneskollegiet.

Huvudhandledarna för doktorander finansierade av Forskarskolan deltar även i kompetensutvecklingen vid Forskarskolans internat, där det har hållits temadagar med inbjudna pedagoger som har föreläst om t.ex. relationer mellan handledare och doktorander. Forskarskolan kommer framöver även att hålla handledardagar som ett led i den systematiska kvalitetsutvecklingen av handledar- och handledningsperspektiven.

Handledarnas vetenskapliga kompetensutveckling tillgodoses inom ramen för den tid som är avsatt för forskning inom deras tjänster. Aktivt konferensdeltagande, workshops, publikationer etc. utgör en naturlig del av handledarnas vetenskapliga utveckling. Häri ingår också den s.k. tredje uppgiften genom handledarnas forskningsförmedlande uppgifter till den intresserade allmänheten utanför akademien.

B.

Uppföljning och åtgärder

Säkerställandet av kvaliteten på undervisningen sker dels genom kursvärderingar, dels genom arbetet i ämneskollegiet och FoFu (se ”Organisation och struktur”, sid 7). Förslag på nya icke obligatoriska kurser diskuteras i ämneskollegiet. Lärarna får återkoppling angående kursernas lämplighet och relevans för de uppsatta målen i ASP rörande kunskap och förståelse samt färdighet och förmåga. Nya kursförslag beslutas efter denna process av prefekt i FoFu⁵. Kvaliteten på handledningen och handledarkollektivets sammansättning och kompetens följs upp vid ämneskollegiet en gång per termin där eventuella justeringar i handledarkonstellationer och åtgärder för handledarkollegiets kompetensutveckling diskuteras. Forskarskolan utvärderar löpande all verksamhet som bedrivs inom utbildningen. Utvärderingarna delges doktoranderna och följs upp inom Forskarskolans samarbetsråd där även doktoranderna har representanter.

Ett identifierat utvecklingsområde är att den kontinuerliga uppföljningen av enskilda avhandlingsprojekt bör få ett större utrymme och att den kan göras mer systematisk. Det nuvarande handledarkollegiet inkluderar institutionens alla tre ämnen, vilket ur olika aspekter är en styrka eftersom handledarna får en god inblick i forskarutbildningens utveckling i flera ämnen. Här finns emellertid begränsat utrymme för att diskutera enskilda avhandlingsprojekts progression. Detta tas upp en gång per år vid ämneskollegiet, men vi överväger nu möjligheten att hålla mer kontinuerliga handledarkollegier knutna direkt till historieämnet där vi systematiskt följer upp varje doktorands progression med utgångspunkt i ISP. Ett sådant förfarande bidrar också till att de enskilda handledarna får ett mer utvecklat kollegialt stöd när det gäller olika problem som uppstår under doktorandernas avhandlingsarbete.

Återkoppling av kvalitetsutvecklande åtgärder till relevanta intressenter såsom arkivverksamheten, muséer och pedagogiska enheter sker t.ex. genom det kursutvecklingsarbete som genomförs i samarbete med arkivsektorn och de pedagogiska enheterna (se ”Arbetslivets perspektiv”).

---

⁵ Fakultetsgemensamma kurser bereds i FUB (Utbildningsberedningen för utbildning på forskarnivå): <http://hum.gu.se/om-fakulteten/fakultetsstyrelsen/beredningsgrupper/utbildningsberedningen-for-utbildning-pa-forskarniva>

Aspektområde: Område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsmiljö

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen och forskningen/den konstnärliga forskningen vid lärosätet har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig/konstnärlig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

B. Forskarutbildningsmiljön följs systematiskt upp för att säkerställa hög kvalitet. Resultatet av uppföljningen omsätts vid behov i kvalitetsutvecklande åtgärder och återkoppling sker till relevanta intressenter.

A.

Organisation och struktur

. Institutionsledningen utgörs av prefekt, proprefekt, viceprefekt för grund- och avancerad utbildning, viceprefekt för forskarutbildning, viceprefekt för samverkan och internationalisering, viceprefekt för forskning samt administrativ chef.

. Viceprefekten för forskarutbildningen har ett överordnat ansvar för forskarutbildningens ledning, organisation och utformning på institutionsnivå samt håller i det institutionsgemensamma doktorandseminariet.

. Gemensamma beredande och kommunikativa organ vid institutionen är FoFu (forskning/forskarutbildning) och handledarkollegiet, vilka båda leds av viceprefekt för forskarutbildningen. FoFu bereder och initierar ärenden rörande forskarutbildningen till institutionsrådet. Vid handledarkollegiet behandlas överordnade frågor rörande t.ex. forskarutbildning, handledning, kvalitetsarbete, karriärvägar och frågor som rör internationell utveckling.

. Övriga beredningsgrupper är institutionens arbetsmiljögrupp FRAM som hanterar arbetsmiljöfrågor. Viceprefekten för forskarutbildningen är också representerad på fakultetsnivå i FUB (Utbildningsberedningen för utbildning på forskarnivå). Denna beredningsgrupp ansvarar till exempel för uppföljning, kvalitetssäkring och utveckling av utbildning på forskarnivå.

. Den ämnesspecifika beredningsgruppen utgörs av ämneskollegiet i historia bestående av tillsvidare anställda lärare och handledare. Kollegiet leds av institutionens ämnesföreträdare i historia. Valet av ny ämnesföreträdare genomförs av ämneskollegiet som sedan vidarebefordrar förslaget till beslutsfattande prefekt. Ämnesföreträdaren, som ska vara professor, har ansvaret för kvalitetssäkring inom de aspekter av verksamheten som är specifika för historieämnet.

. Historiska seminariet leds och organiseras av ämnesföreträdaren. Seminariet utgör det centrala forumet för doktorandernas framläggande av texter. Ordföranden ansvarar i samråd med doktorander och seniora forskare för programmets utformning också när det gäller inbjudande av gästföreläsare eller olika teman som rör mer allmänna diskussioner om centrala frågor rörande forskning och vetenskapssamhället i stort.

Kvalitet och omfattning lokalt

De lokala nätverken vid institutionen är bl.a. knutna till fakultetsgemensamma forskarseminarier såsom Medeltidskommittén, Tidigmoderna seminariet, Genusseminariet, och Modern- och samtidshistoriska seminariet. Denna verksamhet ger doktoranderna möjligheter att presentera sin forskning och knyta kontakter mellan ämnen och över institutionsgränser. Specialseminarierna kompletterar Historiska seminariet, genom att doktoranderna här får möjlighet till ytterligare fördjupning. De får då t.ex. utrymme att diskutera specifik teoribildning eller enskilda källor mer ingående och de kan få feedback från forskare tillhörande andra discipliner.

Till de lokala nätverken hör även handledarnas nätverk kopplade till regionens arkiv som t.ex. Landsarkivet och Folkminnesarkivet och muséer såsom Stadsmuséet, Sjöfartsmuséet och Västarvet/Bohusläns museum. Handledarna arbetar aktivt för att inkludera doktoranderna i dessa nätverk, vilket haft stor betydelse inte bara för deras egna avhandlingsarbeten utan även för deras karriärer efter disputation.⁶

Samarbetet med Nationella forskarskolan för historiska studier

Sedan 2012 ingår forskarutbildningen i historia i *Nationella forskarskolan för historiska studier* (här efter förkortat som Forskarskolan) samarbete. Målet för Forskarskolan är att ge en bättre utbildning för doktorander med historiska perspektiv i Sverige genom ett samarbete över institutions- och ämnesgränser. Arbetet består av två grenar:

1. ett forskarutbildningssamarbete med Lunds universitet som värd och Göteborgs universitet, Linnéuniversitetet, Malmö högskola och Södertörns högskola som samarbetsparter.
2. ett nationellt nätverk som ger goda möjligheter till internationalisering med utgångspunkt i doktoranders behov och intressen.

Samarbetet innebär att Forskarskolan finansierar doktorandanställningar vid Lunds universitet och på samarbetshögskolorna. Världlärosätet samordnar forskarutbildningar i historia och ämnen med historiska perspektiv på lärosätena inom samarbetet. De senare medfinansierar overheaden och kringkostnader till utbildningen på anställningarna vid det egna lärosätet. Doktorander antas till och anställs vid något av de i samarbetet ingående lärosätena.⁷

Denna samverkan betyder att vår forskarutbildning är nära förbunden med Forskarskolan. Samarbetet har inneburit en viktig resursförstärkning där doktoranderna har tillgång till ett mycket brett utbud av seminarier, internat, gemensamma temadagar, konferenser, kurser, handledarresurser och nätverk. Från 2015 är detta utbud även tillgängligt för institutionens doktorander i arkeologi och antikhistoria.

⁶ Ett exempel är en doktorand som fick anställning på Landsarkivet direkt efter sin disputation 2016.

⁷ För närmare information om Forskarskolan gå till länken: <http://www.hist.lu.se/forskarskolan/startside/>

Av institutionens sexton doktorander är fem finansierade av Forskarskolan. De institutionsfinansierade doktoranderna erbjuds möjlighet att delta i Forskarskolans verksamhet på samma villkor som de anställda inom Forskarskolan.⁸ I självvärderingen som Forskarskolan genomförde år 2016 framgår att doktoranderna inte upplevde att det görs någon skillnad mellan de institutionsfinansierade doktoranderna och doktorander finansierade av Forskarskolan, vilket innebär att de olika utbildningarna är väl integrerade.

Kvalitet och omfattning nationellt

Doktorandernas forskarutbildningsmiljö har en nationell bredd bl.a. genom samarbetet med Forskarskolan. Samtliga doktorander vid institutionen har möjlighet att delta i Forskarskolans seminarieverksamhet och kursutbud, vilket innebär goda förutsättningar för att bygga upp nationella nätverk med doktorander och seniora forskare.

Inom detta samarbete ingår skrivbordsutbyten. Doktoranden erbjuds då under två veckors tid arbetsplats vid ett annat lärosäte. Syftet är att ge doktoranden möjligheter att skapa nationella och internationella nätverk, samt att delta aktivt i andra lärosätens seminarieverksamhet. Doktoranderna förväntas framlägga ett paper vid ett seminarium under sin vistelse vid lärosätet. Dessa arrangemang syftar, utöver deras nätverksskapande funktion, till att utveckla doktorandernas intellektuella självständighet genom att de på egen hand får orientera sig i andra forskningsmiljöer. Utöver Forskarskolans lärosäten ingår skrivbordsutbyten med andra lärosäten i Sverige, Danmark, Norge, Finland, Island, England och Tyskland.⁹

Skrivbordsutbytena följs upp och utvärderas genom att doktoranden får fylla i en rapport där denne redogör för sin verksamhet vid lärosätet samt bedömer i vilken utsträckning utbytet har varit kontaktskapande.

En planerad åtgärd är att doktoranderna ska få bättre möjlighet att presentera sina erfarenheter av skrivbordsutbyte till hela doktorandkollektivet. Detta är av särskild vikt för nyantagna doktorander så att de får en inblick i vilka möjligheter till utveckling utbytena kan ge. Vi planerar en sådan presentation vid institutionens doktorandseminarium.

Forskarutbildningen i historia anordnar även egna samverkansarrangemang. Här kan t.ex. nämnas samarbetet mellan Stockholms- och Göteborgs universitets medeltidsdoktorander (historiker, arkeologer och kulturgeografer). Våren 2016 åkte Göteborgsdoktoranderna till Stockholm för två dagars seminarier med sina kollegor vid SU och SLU där de presenterade sina avhandlingsprojekt. Våren 2017 står institutionen i Göteborg som värd för ett motsvarande arrangemang.

Till den nationella miljön hör också samverkan med olika nationella historiska vetenskapliga tidskrifter såsom *Historisk tidskrift* och *Scandia*.

Kvalitet och omfattning internationellt

Under de senaste åren har institutionen etablerat en samverkan med universitetet i Oslo

⁸ Det krävs då att de genomgår de två obligatoriska kurserna som ges inom samarbetet. Se kursutbud under aspekt Måluppfyllelse – kunskap och förståelse.

⁹ I det nationella utbytet ingår utöver lärosätena i Forskarskolans samarbete: Uppsala universitet, Stockholms universitet, Linköpings universitet, Örebro universitet och Umeå universitet.

(Institutt for arkeologi, konservering og historie) för att vidga doktorandernas nordiska nätverk. Detta utbyte är särskilt motiverat med tanke på att institutionen i Oslo har en forskarutbildningsstruktur som i många avseenden är lik vår egen. Utbytet består därmed även i en ömsesidig inblick i hur vi arbetar med forskarutbildningen i historia i förhållande till området för forskarutbildning.

Inom Forskarskolan finns ett väl fungerande samarbetsavtal med bl.a. universiteten i York och Bielefeld. Doktoranderna kan söka finansiering från institutionen och Forskarskolan för vistelser vid utländska lärosäten. Därtill kommer olika samarbetsavtal på universitetsnivå som t.ex. avtalet mellan Göteborgs universitet och Berkeley universitet.

Doktoranderna har således goda förutsättningar för utomlandsvistelser i längre eller kortare perioder. I nuläget är det dock mest för konferensdeltagande som doktorander söker sig utomlands. En planerad åtgärd är att informationen om relevansen av vistelser vid utländska lärosäten för meritering, nätverksbyggande och internationalisering ska förbättras genom att doktoranderna själva får informera om sina erfarenheter vid t.ex. Historiska seminariet eller doktorandseminariet. Företrädare från institutionen och fakulteten kommer också bjudas in för att informera om det rent praktiska förfarandet när det t.ex. gäller finansiering, utbytesavtal o.s.v.

Till institutionens forskarseminarier och workshops inviteras kontinuerligt nationella och internationella gästföreläsare.¹⁰ Deras aktiviteter för doktoranderna beskrivs nedan.

Doktorandernas delaktighet i handledarnas nätverk

Handledarna verkar aktivt för att inkludera doktoranderna i sina egna forskningsnätverk. Detta sker exempelvis genom att doktorander inbjuds till att medverka i internationella och nationella antologier med därtill knutna workshops. Vid dessa tillfällen erbjuds möjligheter för doktoranderna att få enskilda tutorials med medverkande internationella forskare.

Vi arbetar aktivt för att involvera doktoranderna i möten med våra gästforskare och gästföreläsare. Forskarskolan arrangerar nationella och internationella temadagar i form av t.ex. föreläsningar, tutorials och paneldebatter. Som exempel kan nämnas två temadagar under 2016 med föreläsningar och tutorials: *Anniversaries, Time and Community* med Geoff Cubitt lektor i historia vid University of York, samt *Cultural History – Trends and Perspectives* med Silvia Serena Tschopp, professor vid Institut für Europäische Kulturgeschichte, Universität Augsburg (gästforskare vid Institutionen för historiska studier, Göteborgs universitet).

Överlag deltar doktoranderna aktivt i nationella och internationella konferenser där sessionerna kan vara knutna till handledarnas nätverk. Handledare tipsar ofta om nätverk inom doktorandens ämnesområde och genom dessa kontakter kan doktoranden skapa sessioner vid olika konferenser.

Exempel på större konferenser som doktoranderna brukar delta i är Historikermötet, Nordiska historikermötet, European Social Science History Conference, Social Science History Association, International Medieval Congress och Rural History Conference. Institutionen

---

¹⁰ För ett urval av gästforskare och gästföreläsare som vistats vid institutionen under perioden 2014-2016 se länken: http://historiskastudier.gu.se/forskning/Gastforskare_forelasare

och Forskarskolan ger doktoranderna finansiellt stöd för konferensdeltagande. Historiska seminariet brukar avsätta ett seminarietillfälle varje år då doktorander och seniora forskare avlägger rapporter från konferenser de deltagit i.

Forskarutbildningens samverkan med det omgivande samhällets nätverk sker bl.a. genom universitetets olika centrumbildningar där institutionen aktivt medverkar. Dessa är Centrum för kulturarvsstudier, Kulturarvsakademin, nätverket för digitala humaniora, nätverket för miljöhumaniora samt nätverket för medicinsk humaniora.¹¹

Doktorandgruppens sammansättning och rekryteringsförfarande

Doktorandgruppen består av åtta kvinnor och åtta män. Tre doktorander är över 40 år. För att få många kompetenta sökande informerar vi brett om utlysta tjänster. Institutionen har under de senaste åren anställt doktorander som har sin grundutbildning från t.ex. Oslo-, Uppsala-, och Lunds universitet, vilket visar utbildningens attraktivitet.

Beredningen av ansökningar till forskarutbildningen i historia sköts av ämneskollegiet. Två ledamöter av kollegiet väljs till huvudansvariga för beredningsprocessen. De agerar som sakkunniga för samtliga ansökningar. Efter att de huvudansvariga sorterat ut obehöriga sökande fördelar de sakkunnighetsuppdrag till forskare inom ämneskollegiet med specialkompetens.

Varje sökande bedöms dels av de huvudansvariga, dels av sakkunniga med specialkompetens. Utlåtandena följer ett bedömningsformulär där de sakkunniga skriver utlåtande om projektplanens relevans, genomförbarhet och originalitet. Det följs av ett utlåtande om de insända examensarbetenas relevans, genomförande och originalitet.¹² I utlåtandet kommenteras även de sökandes övriga meriter samt deras möjligheter att bidra till forskarutbildningsmiljön vid institutionen. Slutligen ges ett sammanfattande kvalitativt omdöme.

För att kvalitetssäkra antagningen får de sökande således två skriftliga utlåtanden; ett från de huvudansvariga för beredningsprocessen, och ett från sakkunnig med specialkompetens. Vid rekrytering till Forskarskolan ingår även en sakkunnig från något av lärosätena ingående i samarbetet. I övrigt är beredningsprocessen densamma. Med utgångspunkt i sakkunnighetsutlåtandena enas sedan ämneskollegiet om en tätgrupp som går vidare till beredning inom det institutionsgemensamma organet FoFu.

FoFu:s ledamöter diskuterar tätgrupperna och lämnar sedan förslag på vilka av de sökande (från alla tre ämnen) som skall tilldelas doktorandtjänst. Intervjuer tillämpas då de sökande inom tätgruppen har mycket likvärdiga meriter. Formellt beslut om antagning fattas av prefekt. 2017-02-06 utlystes två doktorandtjänster i historia vid institutionen, varav den ena är knuten till ett projekt finansierat av Vetenskapsrådet.

¹¹ För en överblick gällande dessa samverkansformer se: <http://historiskastudier.gu.se/Samverkan>

¹² Vid antagningsförfarandet följs bedömningsgrunderna i punkten 3. ”Antagning och urval” i ASP, samt styrdokumentet ”Antagningsordning för utbildning på forskarnivå” § 3: <http://medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1583/1583363 --rende-8.2-antagningsordning-f--r-utbildning-p---forskarniv--.pdf>

Doktorander på annan ort och handledargruppens sammansättning

Vid utlysning av nya doktorandtjänster krävs enligt ASP:n att de sökande ska ha ”sådana kunskaper i svenska och engelska som krävs för att tillgodogöra sig obligatoriska kursmoment samt aktivt delta i seminarier och liknande”. Vid antagning betonas vikten av att den sökande bör vistas i miljön på institutionen samt att doktoranden skall skaffa sig boende på eller i närheten av universitetsorten. Denna fråga tas även upp i samband med anställningsintervjuer. Idag bor ett fåtal doktorander på annan ort eller har dubbelt boende.

Doktorandgruppen arbetar aktivt för att nyantagna doktorander skall integreras på institutionen i form av sociala arrangemang och mentorskap. Prefekten ansvarar för att doktoranden tilldelas arbetsplats och för studierna nödvändig utrustning. Det åligger även prefekten att doktoranden ges en god introduktion till institutionen och att denne får tillgång till relevant information angående regler och rutiner rörande utbildning på forskarnivå.¹³

Handledargruppen på institutionen består av fyra kvinnor och sju män i åldersspannet ca 40-60 år. Ett identifierat utvecklingsområde är hur institutionen skall åtgärda den sneda könsfördelning som råder inom handledarkollektivet (se ”Jämställdhetsperspektiv”).

Biträdande handledare inom Forskarskolan befinner sig på annan ort. Detta är en tillgång genom att det är ett av flera sätt som gör det möjligt för doktoranden att få ta del av en annan forskningsmiljö (och därtill knutna nätverk) utöver den egna institutionen.

B.

Säkerställandet att avhandlingsmanus håller hög kvalitet

”Peer review-processen” på forskarutbildningen följer flera steg utöver handledarnas granskning av manus. Historiska seminariet har en viktig roll för säkerställandet av avhandlingsmanus kvalitet. Seminariet hålls löpande under terminen två till tre gånger i månaden och här deltar även disputerade forskare.¹⁴ Doktoranderna är ålagda att presentera minst en avhandlingstext om året samt opponera på sina kollegors texter.¹⁵

Uppföljning att detta verkligen efterlevs sker inom ämneskollegiet där ledamöterna terminsvis följer upp doktorandernas aktivitet på Historiska seminariet. Om någon doktorand inte följer de uppställda kraven utreds orsakerna till detta.

Säkerställandet av kvaliteten på avhandlingar som går till disputation sker genom obligatoriskt slutseminarium.¹⁶ En eller två disputerade forskare opponerar då på slutmanus. En av opponenterna skall vara extern.¹⁷ Slutseminariet ska i allt väsentligt avspegla en

¹³ Se ”Regler för utbildning på forskarnivå vid Göteborgs universitet – doktorandreglerna” § 5.4 i länken: http://www.medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1524/1524500_doktorandregler-150413.pdf

¹⁴ En av doktoranderna skriver sammanläggningsavhandling, vilket innebär att de publicerade artiklarna genomgår sedvanlig peer review-granskning för att antas till tidskrifter eller antologier. Se fakultetens regler för sammanläggningsavhandling på länken: http://hum.gu.se/digitalAssets/1606/1606099_regler-utbildning-forskarniva-hfs-2016.pdf

¹⁵ ”Regler för utbildning på forskarnivå vid Humanistiska fakulteten”:
http://hum.gu.se/digitalAssets/1606/1606099_regler-utbildning-forskarniva-hfs-2016.pdf

¹⁶ Se ”Regler för utbildning på forskarnivå vid Humanistiska fakulteten”:
http://hum.gu.se/digitalAssets/1606/1606099_regler-utbildning-forskarniva-hfs-2016.pdf

¹⁷ Är det bara en opponenter skall denne vara extern.

doktorsdisputation. En skillnad är dock att ytterligare tid avsätts för de övriga seminariedeltagarnas kommentarer.

Opponenten/opponenterna åläggs att skriva ett skriftligt utlåtande om manus. Detta utlåtande distribueras till ämneskollegiet för begründande, varefter det diarieförs. Slutseminariet och det skriftliga utlåtandet utgör ett underlag och stöd för handledarnas och doktorandens slutförande av avhandlingen. Här ges således doktoranden möjlighet att ytterligare höja den vetenskapliga kvalitén på sin studie.

Prefekten intygar att granskning har skett i anmälan av disputation. Vid utseende av betygsnämnd och opponent tilldelas dessa fakultetens riktlinjer för bedömning av doktorsavhandling. Opponenten vid slutseminarium ”återanvänds” aldrig som opponent eller ledamot i betygsnämnd vid disputationer.

Om avhandlingen inte är klar inom 18 månader efter slutseminariet ska ytterligare slutseminarium hållas. Detta är institutionens riktlinjer, men i en del specifika fall har externa och interna medläsare kallats in. Om oenighet uppstår mellan doktoranden och handledarna huruvida ett manus är klart för disputation kan doktoranden kräva en extern granskare, s.k. grönläsare. Vid en grönläsning skriver läsaren ett utlåtande där denne tar ställning till om manus har erforderlig vetenskaplig kvalitet för att läggas fram för disputation. Läsaren tar också ställning till om manus har åtgärdats i enlighet med opponenternas skriftliga utlåtande.¹⁸

Granskning, åtgärder och uppföljning

Den systematiska granskningen för att säkerställa forskarutbildningsmiljöns kvalitet genomförs av ämneskollegiet, handledarkollegiet och FoFu. Inom dessa organ identifieras eventuella problem och åtgärder vidtas för att komma till rätta med problemen. Handledarnas och doktorandernas fastställande av ISP utgör ett viktigt verktyg för att uppmärksamma och följa upp möjliga brister inom forskarutbildningens kvalitet. Om en doktorand t.ex. har haft svårigheter att uppnå de uppställda målen måste ledamöterna ta ställning till i vilken utsträckning detta kan kopplas till själva utbildningen. Granskningen av Forskarskolans utbildningsmiljö följs kontinuerligt upp av samarbetsrådet. Institutionens ledamöter i Forskarskolans samarbetsråd avlägger löpande rapporter vid ämneskollegiet.

En viktig roll när det gäller åtgärder, uppföljning och återkoppling av forskarutbildningsmiljöns kvalitet har även institutionens arbetsmiljögrupp FRAM. Syftet med gruppens verksamhet är utöver det förebyggande syftet att hantera främjande och framåtblickande arbetsmiljöfrågor som bl.a. rör doktorandernas arbetssituation. Här behandlas t.ex. frågor som doktorandernas psykosociala miljö.

Den relevanta samverkan med det övriga samhället kommer framöver bättre inarbetas inom detta uppföljnings- och återkopplingsarbete. Här har institutionen emellertid under de senaste åren vidtagit en rad förbättringsåtgärder såsom ”Historiedagen”, ”Strategidagen” och ”Pedagogikdagen”. Dessa åtgärder klargörs under aspekten ”Arbetslivets perspektiv”.

---

¹⁸ Om handledare, grönläsare och ämneskollegiet avråder doktoranden från att lägga fram avhandlingen för disputation har doktoranden ändå rätt att disputera mot dessas inrådan.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse både inom forskarutbildningsämnet och för vetenskaplig metodik/konstnärliga forskningsmetoder inom forskarutbildningsämnet.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningens utformning och genomförande i syfte att säkerställa måluppfyllelsen. Resultaten av uppföljning omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

A.

Examensmålen

I det elektroniska systemet för individuella studieplaner specificeras hur kopplingen mellan examensmål, lärandeaktiviteter och examination utformas för den enskilda doktoranden för att säkerställa att alla examensmål examineras. I ISP-formuläret finns sedan maj 2016 samtliga examensmål för doktorsexamen återgivna, och för vart och ett finns här möjlighet att ange hur uppfyllandet av examensmålet i fråga prövas för den enskilde doktoranden.

En planerad åtgärd är att ämneskollegiet kommer utarbeta ett gemensamt arbetssätt för hur de enskilda handledarna arbetar med ISP. Denna hantering ska bygga på fasta rutiner och systematiska uppföljningar inom handledarkollektivet. Åtgärden är en följd av att det tidigare inte ha rätt full konsensus angående hur ISP skall användas bl.a. på grund av att det elektroniska systemet har upplevts som krångligt.

Kursutbudet

Kurserna omfattar 60 obligatoriska poäng och bygger på att doktoranden uppnår progression i kunskap om sitt eget avhandlingsämne men också bredare kunskap om teori och metod. Doktorandens individuella progression säkerställs genom ISP:n som ger en god överblick gällande avklarade och inplanerade kurser. I samråd med handledarna planerar och dokumenterar doktoranderna där långsiktigt hur kursarbetet läggs upp.

Obligatoriska kurser för forskarstuderande i historia:

- Introduktionskurs, 1,5 hp,
http://historiskastudier.gu.se/digitalAssets/1484/1484762_kursplanintroduktion.pdf
- Högskolepedagogisk kurs, 5 hp, <http://kursplaner.gu.se/svenska/HPE101.pdf>
- Mentorsledd undervisning, 1,5 hp,
http://historiskastudier.gu.se/digitalAssets/1549/1549552_mentorsleddundervisning.pdf
- Forskningspraktik, 7,5 hp,
http://historiskastudier.gu.se/digitalAssets/1484/1484761_kursplanforskningspraktik2012a.pdf

- Teorikurs 7,5 hp (ges av Forskarskolan)

Alla nyantagna doktorander genomgår en introduktionskurs vid institutionen och en vid fakulteten som orienterar dem i universitetet, forskarutbildningen, administrativa rutiner, anställningsförhållanden, doktorandregler etc. Introduktionskursen vid institutionen ger även en överblick över historieämnet samt över arkeologi och antikens kultur och samhällsliv.

Det valfria kursutbudet vid institutionen

Kurserna vid institutionen är öppna för doktorander från alla tre ämnen. Tematiskt riktade kurser på forskarnivå ges ofta i samband med en gästforskares besök eller en internationell postdocs vistelse. Exempel är kursen "Minne och berättelse" som problematiserade oral history som metod (undervisades av en internationell postdoc); eller "Teoriverkstaden" som ges varje år, där doktoranderna läser avancerade teoretiska texter tillsammans, dels med anknytning till deras egen avhandling, dels de andras.

Institutionen erbjuder även kurser om specifika metoder, t.ex. demografisk historia, eller en mer allmän metodkurs som ges av lärosätena som ingår i Forskarskolan. Fortlöpande kan läsning kompletteras eller utvidgas genom individuella läskurser. Läskurser utformas av handledaren och doktoranden i samråd. Kursplanen och kursbeskrivningen godkänns i FoFu och fastställs slutgiltigt av prefekt, vilket betyder att även de individuella läskurserna är förankrade i en kollegial process av kvalitetsgranskning.

Gästforskarna ombeds att ge kurser för doktoranderna. Stephen D. White (Emory University) och Barbara Rosenwein (Loyola University) höll tutorials kring avhandlingsämnen efter inlämning av korta skriftliga och muntliga presentationer. En liknande kurs med konsultation på grundval av doktorandernas papers hölls inom demografisk historia av Katheryne A. Lynch (Carnegie Mellon University). Gästforskarna Janken Myrdal (SLU) och Silvia Tschopp (Augsburgs universitet) höll varsin kurs på forskarutbildningen. Ett annat exempel är en internationell konferens om medicinshistoria som hölls i Göteborg där doktorandernas presentation av papers var en del av examinationen av en kurs.

Obligatoriska kurser vid Forskarskolan

- Teorikurs, 7,5 hp
- Historiska problem, 7,5 hp

I och med att alla doktorander i historia deltar i olika utsträckning vid Forskarskolans aktiviteter täcker dessa kurser bred kunskap i teori och metod.

Det valfria kursutbudet vid Forskarskolan

Kursutbudet specifikt riktat till historiker kommer främst via Forskarskolan. Dessa kurser kan vara tematiskt och kronologiskt specifika men erbjuder alltid en aspekt av teori- eller metodkunskap som är relevant för doktorander som arbetar med olika perioder och områden. Kurserna ges som internat. Denna form garanterar nära samarbete mellan doktorander och handledare från olika institutioner, eftersom kurserna alltid undervisas av två lärare från olika

högskolor. Dessa kurser är öppna för alla doktorander, inte bara de som finansieras via Forskarskolan.

Utöver kurserna som ges på institutionen och inom Forskarskolan erbjuds även kurser på forskarutbildningsnivå inom fakultetens regi. Detta kursutbud omfattar t.ex. ” Vetenskapligt skrivande på svenska och engelska”, 7,5 hp, ” Vetenskapsteori för humanister, 7,5 hp”, ” Statistik för humanister, 7,5 hp samt ” Vetenskapshistoria för humanister”, 7,5 hp.¹⁹ Genom fakultetens samarbetsavtal med Det humanistiske fakultet vid universitetet i Oslo kan doktoranderna också välja ur deras kursutbud.²⁰

Även kurserna på avancerad nivå är öppna för doktoranderna och tillgodoräknas med samma antal poäng som MA studenter får. Samma gäller för kurser på avancerad nivå från andra institutioner, men tillgodoräkningen måste avtalas med viceprefekten innan kursen tas.

B.

Systematisk uppföljning

- Kursutvärderingar. Kurserna på forskarnivå både vid GU och Forskarskolan utvärderas fortlöpande på samma sätt som alla andra kurser. Återkoppling från dessa utvärderingar sker med läraren och med viceprefekten för forskarutbildning.
- FoFu och ämneskollegiet. Uppföljning och kvalitetsgranskning av doktorandkurser sker inom ämneskollegiet, inom FoFu och genom viceprefektens för forskarutbildningens arbete. Inom ämneskollegiet bereds förslag för nya kurser inom doktorandutbildningen, som sedan godkänns i FoFu.
- Viceprefekten samlar långsiktigt information om kurser, inventerar kursutbudet och närvarar vid ämneskollegiet och FoFu för att aktivt styra det framtida kursutbudet. Även sammandrag av kursutvärderingar skickas till viceprefekten som återkopplar med kursens lärare, med ämneskollegiet och med doktorandrepresentanter om kursvärderingen. Vidare stäms kursutbudet för doktoranderna av med viceprefekten och studierektorerna för avancerad nivå eftersom även dessa kurser står öppna för doktoranderna. Där tillämpas samma kvalitetssäkrande uppföljningsrutiner.
- När det gäller den individuella doktorandens progression inom kunskap och förståelse av forskningsfältet har ISP:n en viktig funktion för att lägga upp utbildningen så att doktoranden får bred kunskap och förståelse för ämnet. Doktoranden och handledaren har stort utrymme att lägga upp utbildningen själva och därmed bredda doktorandens kompetens under utbildningens gång.

Planerade åtgärder för de kommande åren är att ge en bättre översikt och därmed framförhållning för kursutbudet på forskarnivå. I nuläget finns det ingen systematisk långsiktig planering i det valfria kursutbudet, utan det stäms av med lärare och doktorander efter behov. En bättre framförhållning kommer att ge även nya doktorander direkt inblick i

¹⁹ För fakultetsgemensamma kurser på forskarnivå gå till länken:

<http://hum.gu.se/utbildning/forskarniva/forskarutbildningskurser>

²⁰ <http://www.hf.uio.no/forskning/phd/kurs/index.html>

vilka kurser som kan avklaras inom ett eller två år. Utbudet av bestående läskurser kommer att samlas i en digital ”kurskatalog” för att, dels minska handledarnas arbete, dels få doktoranderna att läsa litteratur som inte är enbart anpassad till deras krav och därmed vidga deras horisont utan att avleda från avhandlingsarbetet.²¹

---

²¹ Vi utgår ifrån att arbetet med kursplanerna på forskarnivå kommer att förenklas betydligt när projektet FUBAS är klart, vilket syftar till att skapa en enhetlig process för hantering av kurser och kursplaner för utbildning på forskarnivå. Se: <http://medarbetarportalen.gu.se/utbildningsenheten/aktuella-projekt/systemstod-for-forskarutbildning/?skipSSOCheck=true>

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade (konstnärliga) uppgifter inom givna tidsramar samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Doktoranderna ska också visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

A.

Planering av forskning och andra uppgifter – prioriteringar och kontroll

Doktorandernas förmåga att diskutera och presentera forskning i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt utvecklas genom deltagande i konferenser och i olika samverkansarrangemang genom publikationer utanför avhandlingen och genom undervisning.

Dessa aktiviteter uppmuntras och stöttas, men samtidigt har handledarkollegiet diskuterat fram en gemensam hållning gentemot doktoranderna som gör tydligt att aktiviteterna inte får avleda fokus från att producera en bra avhandling inom den givna tidsramen. Tumregeln är att doktoranden ska delta i en konferens per år som ska vara noga utvald med hänsyn till avhandlingens tema, kontakterna som skapas samt nationell och internationell representation.

Arbetet med aktiv avvägning mellan vilka uppgifter som måste prioriteras för att klara både avhandlingen, kurserna och alla andra vetenskapliga och pedagogiska arbeten inom utbildningstiden bygger på samarbetet mellan doktorand och handledare. Detta dokumenteras i ISP:n, som sedan införandet av det elektroniska ISP-systemet är ett ”levande dokument”. Det betyder att ISP:n fortlöpande uppdateras med aktuella uppgifter om konferenser, kurser och föredrag för att bättre kunna kontrollera att arbetsbördan och tidsramarna är synkroniserade.

Under utbildningens gång ska doktoranden bli mer och mer självständig i dessa avväganden. ISP:n fungerar också som ett instrument för att sätta kortare, mer översiktliga deadlines för olika delar av avhandlingsarbetet och andra uppgifter såsom avklarade kurser. Doktoranden lär sig därmed att arbeta med långa och korta deadlines samt att uppskatta nödvändigheten av prioriteringar. I början av utbildningen sker dessa avväganden i nära samråd med handledaren, i senare faser mer självständigt.

En aktiv åtgärd för systematisering av dessa examensmål är den obligatoriska kursen ”forskningspraktik” (7,5 hp). Här genomför och dokumenterar doktoranderna olika forskningspraktiska aktiviteter såsom publikationer, presentationer och konferensdeltagande

motsvarande fyra veckors heltidsarbete. Att kursen är obligatorisk säkerställer att alla doktorander genomför ett antal forskningspraktiska aktiviteter under sin utbildning.

Forskningspresentationer i olika sammanhang

Doktoranderna uppmanas att publicera även utanför sina avhandlingar. För de flesta inom historia betyder en första ingång till detta att skriva recensioner. Doktoranden tränas då i att bygga upp en förståelse av forskningsfältet, att kunna sätta in det recenserade verket i detta fält, samt förmåga att kunna värdera andras arbeten och engagera sig i en vetenskaplig dialog. De vanligaste fora för detta är nordiska historiska tidskrifter. De doktorander som arbetar med internationella ämnen är mer benägna att publicera i internationella fora specifika för sina nätverk och ämnen.

Andra vanligt förekommande publikationsfora för doktorander är antologier som seniora forskare vid institutionen ger ut. Texter i antologier på nationell och på internationell nivå presenteras och granskas vanligtvis först inom ramen för gemensamma workshops, varefter de går igenom en anonym peer-review process. På så sätt lär sig doktoranderna att ta emot och använda sig av konstruktiv kritik.

Artiklar i internationella tidskrifter som tillämpar peer-review är fortfarande ingen vanlig publikationsform för doktoranderna, förutom de få som skriver sammanläggningsavhandlingar. Institutionen stimulerar internationell publicering genom kontinuerliga seminarier och information om t. ex. bibliometriska system. Dessutom kan doktoranderna söka medel för språkgranskning vid institutionen.

Doktorandernas första steg till aktivt deltagande vid nationella och internationella konferenser är presentationer vid Forskarskolans internat. Här presenterar doktoranderna sina avhandlingsämnen för större grupper bestående av doktorandkollegor och lärare. Även Historiska seminariet är ett viktigt forum för att samla erfarenheter med egna framträdanden samt ta del av olika internationella forskares presentationer.

Doktoranderna lägger fram avhandlingsavsnitt enligt en regelbunden progression som generellt följer stegen: Första terminen ventileras den reviderade projektplanen i ansökan till forskarutbildningen. Kommande steg brukar vara att doktoranden lägger fram ett teorikapitel, därefter ett metod- och källorienterat kapitel. Sedan följer mer eller mindre färdiga avhandlingskapitel. Slutligen ventileras det kompletta manuskriptet vid det obligatoriska slutseminariet.

Doktoranderna uppmanas att delta i både vetenskapliga konferenser knutna till sina ämnen och i mer populärvetenskapliga sammanhang. Avgöranden om vilka konferenser som är mest relevanta sker i samråd med handledaren.

Förutsättningar för att bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande

Undervisningserfarenhet är en viktig del i utbildningen. Självständig undervisning skall föregås av dels den obligatoriska kursen i högskolepedagogik som ges vid PIL-enheten, dels en obligatorisk kurs vid institutionen som heter ”mentorsledd undervisning”. Den består av två träffar med en lärare där man diskuterar praktiska frågor och erfarenheter; närvaro vid en mentors undervisning med efterföljande reflektion; egen undervisning på mentorns kurs med avslutande auskultation.

Tillsammans med den obligatoriska kursen i högskolepedagogik för doktorander förbereder mentorsledd undervisning på självständig undervisning, samt ger möjlighet till reflektion kring pedagogiska metoder och problem.

Doktorandernas institutionstjänstgöring inkl. undervisning får inte överstiga 20% och ska inte ske under första och sista året. Från och med hösten 2016 har institutionen ändrat rutinerna så att även handledarna och viceprefekten måste samtycka om doktorandernas undervisning.

B.

Uppföljning

- Uppföljning av dessa aktiviteter sker fortlöpande. Kursen ”Mentorsledd undervisning” avslutas med ett samtal mellan doktoranden, mentorn och viceprefekten för forskarutbildningen där doktorandens intryck från kursen fångas upp och delges kursansvarig för eventuella justeringar av upplägget. Även kursen ”Forskningspraktik” godkänns genom viceprefekten, som kontrollerar att tidsramen för aktiviteterna stämmer och att aktiviteterna är relevanta. Vid behov sker återkoppling med handledaren.
- För uppföljning av den enskilde doktorandens resultat och progression är ISP:n det centrala verktyget, där aktiviteterna samt förväntade mål dokumenteras i samråd med handledaren och viceprefekten. Där dokumenteras även doktorandernas undervisning och alla inblandade instanser ser till att undervisning och tjänstgöring inte överstiger 20%. Övervakning av doktorandernas aktivitetsgrad har tidigare varit ett identifierat riskområde, som nu åtgärdats genom ett bättre samspel mellan doktorand, handledare, administration och viceprefekt.
- Se även uppföljningsavsnittet under ”Kunskap och förståelse”, sid. 16.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrunder:

- A.** Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas ska visa intellektuell självständighet, (konstnärlig integritet), och vetenskaplig redlighet/forskningsmässig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Doktoranden ska också ha nått fördjupad insikt om vetenskapens/konstens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används
- B.** Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

A.

Intellektuell självständighet

Intellektuell självständighet uppnås genom att delta i och så småningom självständigt organisera vetenskapliga arrangemang såsom konferenser, egna sessioner vid större internationella konferenser, gästföreläsningar etc.

Dessa aktiviteter planeras i samråd med handledaren, dokumenteras i ISP:n och anpassas efter doktorandens progression och individuella önskemål att påta sig större och mer självständiga uppgifter under utbildningens gång.

Självständighet uppnås även genom den fortlöpande planeringen av avhandlingsarbetet och därtill knutna föredrag och presentationer. Även planering av postdoc-projekt är en del i den sista fasen av utbildningen om doktoranden planerar en framtid inom akademien. För dessa anordnas seminarier vid institutionen, där utkast till forskningsprojekt kan läggas fram och diskuteras med seniora forskare.

Forskarskolans internat som arrangeras två gånger om året är också viktiga för doktorandernas intellektuella självständighet. I januari varje år hålls PM-internat för de senast antagna doktoranderna där de presenterar sina avhandlingsprojekt och där tidigare antagna doktorander fungerar som opponenter. I september hålls sedan ett internat där alla utom de senast antagna doktoranderna förväntas presentera avhandlingstexter.

I god tid inför internaten förväntas doktoranderna färdigställa sina seminarietexter. På så sätt tränas doktoranderna i att uppvisa intellektuell självständighet. Dessutom utgör texterna instrument för att säkerställa doktorandernas progression.

Vartannat år har höstinternaten en internationell inriktning där doktorandernas seminarietexter ska vara skrivna på engelska. Forskarskolan inviterar då framstående internationella forskare i ämnet som agerar kommentatorer på doktorandernas texter. Forskarskolan bistår även med språkgranskning av doktorandernas texter.

Vetenskaplig redlighet och forskningsetik

Det är en grundläggande systematisk del i utbildningen att diskutera redlighet i användning av referenser och forskningslitteratur. Självständighet i hanteringen av dessa frågor examineras ytterst genom avhandlingsarbetet som granskas av flera instanser (handledarna, slutseminarium, betygsnämnd, opponent) med hänsyn till innehåll, men även till redlighet i referens- och källhantering. Historiska seminariet har en viktig roll i detta arbete, som det centrala forum där institutionens forskare och doktorander presenterar och diskuterar sina arbeten, granskar varandras texter och engageras i en vetenskaplig dialog.

Etikfrågor med hänsyn till hantering av källmaterial, personuppgifter etc. regleras centralt, via VRs codex och GU:s styrdokument.²² GU har en central disciplinnämnd för anmälan av plagiat, tentamensfusk etc. GU har dessutom ett brett kursutbud för information och kompetensutveckling inom området vetenskaplig redlighet. Tillsammans med dessa centrala organ arbetar institutionens arbetsgrupper fortlöpande med forskningsetiska frågor.

Relevansen av forskningsetiska frågor diskuteras regelbundet vid doktorandseminariet. Viceprefekten för forskarutbildningen kan sedan vidarebefordra ärenden till specifikt juridiskt kunniga personer för t ex fornminneslagstiftning eller hantering av sekretessbelagt källmaterial. Etikprövningar och liknande är dock sällan aktuella för historiker. De få doktorander som arbetar med dåtida källmaterial där etikprövning, tillämpning av sekretesslagar etc. är relevant får information om detta från handledarna.

Pedagogikdagen är avsedd för undervisande lektorer och doktoranders fortbildning. Vid det senaste arrangemanget (2016) bjöd institutionen bl.a. in universitetets jurist som informerade om frågor rörande plagiat. FoFu diskuterar under vt 2017 institutionsgemensamma åtgärder för att säkerställa den forskningsetiska granskningen av doktorsavhandlingar mellan slutseminarium och disputation, som intill nu reglerats via ämneskollegierna.

Doktoranderna kan bli konfronterade med plagiatproblematik även i sin egen undervisning. Institutionen har identifierat behovet av tidigt och återkommande information om sådana fall. Från och med ht 2017 byggs därför in ett moment i kursen ”mentorsledd undervisning” som ger doktoranderna vägledning om hur de upptäcker plagiat hos studenter samt instanser de kan vända sig till för rådgivning och vilka åtgärder som måste vidtas.

B.

Uppföljning

- Uppföljning av ovan nämnda aktiviteter sker fortlöpande, se uppföljningsrutiner under ”Kunskap och förståelse”, sid. 16.
- För uppföljning av den enskilde doktorandens resultat och progression är ISP:n det centrala verktyget, där aktiviteterna samt förväntade mål dokumenteras i samråd med handledaren och viceprefekten.
- Uppföljning av Pedagogikdagens utfall sker inom ämneskollegiet. Här återkopplas även den enskilde doktorandens progression en gång om året.

²² För denna policy se länken: http://www.medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1534/1534729_policy-for-forebyggande-av-plagieringv-2015-492.pdf

Arbetslivets perspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen är användbar och förbereder doktorander för ett föränderligt arbetsliv, såväl inom som utom akademien.

B. Utbildningens utformning och genomförande följs systematisk upp för att säkerställa att den är användbar och förbereder för arbetslivet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

A.

Utbildningens användbarhet och förberedelse för arbetslivet inom akademien

När det gäller fortsatt karriär inom akademien anordnas vid institutionen regelbundet seminarier kring hur man skriver en framgångsrik projektansökan. Vid dessa tillfällen medverkar projektforskare från institutionen. På flera seminarier har också representanter från t.ex. Riksbankens jubileumsfond och Vetenskapsrådet medverkat. Doktoranderna uppmuntras även att delta i de projektansökningskurser som ges av Forsknings- och innovationskontoret vid Göteborgs universitet.²³ Innan projektansökningar skickas in diskuteras de på ansökningsseminarier där institutionens forskare, inklusive doktorander ger peer-reviews på ansökningarna. Vid dessa tillfällen medverkar även forskningsrådgivare från Forsknings- och innovationskontoret.

Fakultetens forskningsrådgivare bjuds kontinuerligt in till doktorand- och forskarseminarier vid institutionen för att diskutera frågor som rör arbetslivet efter disputation. Vid dessa tillfällen informeras t.ex. om möjligheter att söka internationella postdocs, Marie Curie-program och liknande.Handledarna har ett stort ansvar när det gäller att hjälpa doktoranderna med perspektiv på arbetslivet efter disputationen. Återkommande karriärsamtal utgör en viktig del av handledningen, särskilt i avhandlingsarbetets slutfas.

Dessa seminarier och handledarsamtal ger således doktoranderna en god inblick i forskningsarbetet efter disputation. Detta långsiktiga arbete har givit god utdelning. De nydisputerade forskarna inom historieämnet vid institutionen har under de senaste åren varit framgångsrika när det gäller projektanslag och erhållande av internationella postdocs.

Några exempel är de av VR finansierade projekten "Det ärvda problemet: arvsrättens politik i Skandinavien ca 1810-2010" samt "Efter krigen. Om sjukdomar, svält och försörjning i Sverige före den demografiska transitionen". Ett av RJ finansierat projekt är "Databasen Sveriges åkerareal 1810-1870". Exempel på projekt finansierat genom VR:s bidrag för Internationell postdoc är "Minskad dödlighet – ökad sjuklighet? Förändrad sjuklighet i relation till sjukförsäkringssystemets framväxt 1890-1960".²⁴

Handledare uppmanar doktorander som närmar sig disputation att söka brett bland tjänster även utomlands. Vistelser vid utländska universitet under forskarutbildningen uppmuntras av

²³ Se länk: <http://www.gu.se/omuniversitetet/enheter/?departmentId=909422>

²⁴ För mer information om dessa och övriga aktuella projekt på institutionen gå till länken: <http://historiskastudier.gu.se/forskning/Aktuella+projekt>

handledarna då detta utgör en möjlighet för doktoranderna att knyta nya kontakter av betydelse för den framtida karriären (se skrivbordsutbyten sid 9).

Utbildningens användbarhet och förberedelse för arbetslivet utanför akademien

Institutionen arbetar aktivt med att klargöra för doktoranderna att deras utbildning gör dem väl kvalificerade även för andra karriärvägar. Forskarutbildningens fokus på källhantering, källkritik, kritiskt tänkande, historiebruk, olika analytiska förfaringsätt, pedagogisk utbildning, undervisning o.s.v. innebär att den nydisputerade historikern står väl rustad inför alternativa karriärvägar inom t.ex. arkivväsendet, muséer, myndigheter, turismsektorn, förlag och media. Den aktuella debatten rörande avsaknaden av källkritiska synsätt och ”alternativa fakta” är ett tungt vägande argument för att historiker är väl kvalificerade för denna typ av uppgifter.

Somliga doktorander har varit involverade i skapandet och utvecklandet av kurser och program med direkt anknytning till arkivväsendet, kulturarvssektorn och turismsektorn. Exempelvis har en doktorand varit med att bygga upp institutionens guideutbildning.²⁵ Denna typ av arbete ger doktoranderna erfarenheter och kontakter när det gäller karriärvägar utanför akademien.

Institutionen kommer från vt 2017 arbeta tydligare och mer systematiskt för att skapa en ökad medvetenhet bland doktoranderna när det gäller de breda kvalifikationer som forskarutbildningen ger. Under vårterminen 2017 bjöds representanter från museum, facket och rekryteringsbyråer in till doktorandseminariet för att presentera karriärvägar utanför akademien.

Kursutbudet kommer att utökas genom t.ex. kurser med anknytning till arkivvetenskap och guideutbildningen, som också kommer att vara öppna för doktoranderna. Institutionen har i samarbete med regionens muséer och Handelshögskolans Centrum för turism utvecklat ett omfattande utbildningsprogram med inriktning på arbete inom guide/turism- och kulturarvssektorn.²⁶ Doktoranderna får bl.a. genom undervisning på dessa kurser möjlighet att knyta kontakter med andra enheter inom och utanför akademien. De kan också komplettera sin egen forskarutbildning med t.ex. en kurs i arkivvetenskap.

Samverkan med det övriga samhället och intressenter med fokus på arbetslivets perspektiv sker kontinuerligt inom forskarutbildningen. Exempel på samverkan är Strategidagen som senast hölls i maj 2016. Till detta arrangemang inbjöds representanter från stadens olika museer och arkiv för att diskutera karriärmöjligheter och samverkan rörande utbildningar på grund- och forskarnivå. Här deltog även institutionens företrädare för centrumbildningarna Centrum för kulturarvsstudier och Kulturarvsakademien. Ett liknande karriärseminarium har också hållits vid Forskarskolans internat.

Ett annat exempel är den årliga Pedagogikdagen avsedd för undervisande lärares och doktoranders fortbildning. Vid det senaste arrangemanget (2016) bjöd institutionen bl.a. in

²⁵ Ang. guideutbildningen se länken: <http://historiskastudier.gu.se/utbildning/grundniva/guide--upplevelser--kommunikation--kulturarv> Se även kursen i arkivvetenskap på länken: <http://historiskastudier.gu.se/utbildning/grundniva/Arkivvetenskap>

²⁶ Ang. detta program gå till länken: <http://historiskastudier.gu.se/utbildning/grundniva/guide--upplevelser--kommunikation--kulturarv>

universitetets jurist som diskuterade frågor rörande plagiat samt en representant från enheten PIL som presenterade hur man kan använda sig av digitala verktyg i undervisning och forskning.

Ytterligare exempel på hur institutionen har integrerat arbetslivsperspektivet i forskarutbildningen är den s.k. Historiedagen som hålls en gång om året sedan 2015. Den är avsedd för att främja samarbete och nätverksbyggande mellan historiker, personal inom skolverksamheten, arkiv och museer. Vid dessa tillfällen brukar, dels institutionens forskare, inklusive doktorander, dels representanter från t.ex. arkiv, museer eller skolväsendet presentera sin forskning och verksamhet på ett lättillgängligt sätt. Responsen från de inbjudna föreläsarna och publiken har varit mycket positiv. Uppföljning av Historiedagens utfall sker inom ämneskollegiet.

Arbetet med alumnens erfarenheter

Vid fakulteten genomfördes för ca 10 år sedan en utredning rörande vad som händer med doktoranderna efter disputation. Nu planeras en ny utredning behandlande perioden fram till åtminstone 2013.

Vi har flera disputerade historiker vid institutionen som arbetar utanför akademien. En planerad åtgärd för kvalitetsutveckling är att utbildningen den 29 maj 2017 kommer hålla en alumnidag där vi bjuder in forskare verksamma utanför akademien som har disputerat i historia vid institutionen. Vi inviterar då in stabschefen på Världskulturmuseet, en arkivarie vid Landsarkivet, en projektledare vid utvecklingscentret Innovatum i Trollhättan, en sektionschef på Skatteverket, en enhetschef för International Centre vid Göteborgs universitet samt en forskningssamordnare vid Göteborgs universitet.

2018 planeras arrangemanget utvidgas till att även inkludera historiker (verksamma utanför akademien) som har disputerat vid andra institutioner. Syftet är att visa karriärvägar även utanför den egna regionen. En redan vidtagen åtgärd är att institutionen nyligen har anställt en kommunikatör som bl.a. skall utveckla uppföljningen och kommunikationen med alumner.

B.

Uppföljning och återkoppling

Institutionen verkar kontinuerligt för att doktoranderna skall engagera sig i arrangemang såsom Historiedagen, Strategidagen och Pedagogikdagen, d.v.s. tillfällen då representanter utanför akademien bjuds in för samverkan. Vid dessa arrangemang får doktoranderna möjlighet att knyta kontakter med andra arbetsområden. En vidtagen åtgärd är att ett förslag på en kurs i arkivteori lämnats in till Forskarskolan i syfte att bredda doktorandernas kompetens. Denna kurs kommer att hållas både av historiker och arkivvetare.

Arbetslivsperspektivet följs upp inom forskarutbildningen men vi behöver utveckla en fastare systematik och övergripande strategi där de olika arbetslivsarrangemangen samordnas i förhållande till varandra. En åtgärd för att utveckla koordinationen av arbetslivsverksamheten är att en lärare vid institutionen tilldelas ett överordnat ansvar för detta område.

Vid institutionen finns centrumbildningar som t.ex. Kritiska kulturarvstudier, Kulturarvsakademien, nätverket för medicinhumaniora och det tvärvetenskapliga nätverket

miljöhumaniora med klara kopplingar till övriga intressenter. Information om centrumbildningarna kommer på ett tidigt stadium tydligare att integreras i forskarutbildningen.

Doktoranders perspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen verkar för att doktoranderna tar en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningen och lärprocesser.

B. Utbildningen följs systematiskt upp för att säkerställa att doktorandinflytandet används i kvalitetssäkring och utveckling av utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

A.

Doktorandrepresentation i beredande grupper

Doktoranderna har en egen arbetande doktorandgrupp bestående av alla doktorander anställda vid institutionen. Gruppen träffas månadsvis och diskuterar ämnen som behandlats i de olika beredningsgrupperna. Doktorandgruppen väljer själva representanter till dessa organ.

Doktoranderna har representation i beredningsgrupperna FoFu (forskning och forskarutbildning, för hela institutionen), FUB (för forskarutbildningen på fakultetsnivå) FRAM (arbetsmiljögruppen vid institutionen) och institutionsrådet. Ämneskollegiet i historia har doktorandrepresentation vid antagning av nya doktorander och rekrytering av lektorer och post-doc.

FoFu är forumet vid institutionen där frågor kring forskarutbildningen och forskning behandlas. Här tas ställning till kursplaner, tillgodoräkningen, kursarbete och andra ärenden som rör alla doktorander. Doktoranderna är därmed representerade i flera grupper som bereder beslut och initierar processer som rör forskarutbildningen.

Förlängning av utbildningstid för uppdrag som representant i dessa organ hanteras i enlighet med GU:s doktorandregler.²⁷ Doktoranderna rapporterar sina uppdrag till administrationen som delger det fastlagda antalet ersättningsdagar till viceprefekten. Denne kontrollerar sedan uppgifterna i ISP:n och godkänner förlängningen som därefter fastställs i personaladministrationssystemet.

Direkt doktorandinflytande inom utbildningen

Doktoranderna tillfrågas när det gäller utveckling av existerande kurser och utarbetandet av nya kurser inom Forskarskolan och vid institutionen. Doktoranderna deltar även i planeringen av Historiska seminariets program vid ett planeringsmöte i början av varje termin.

På individuell nivå ligger det i både handledarens och doktorandens intresse att komma överens om upplägget av utbildningen, kursarbete, konferensdeltagande etc, vilket sker fortlöpande samt mer omfattande vid den årliga revideringen av ISP:n. Även det institutionsgemensamma doktorandseminariet planeras i samråd med doktoranderna vid ett planeringsseminarium i början av varje termin.

²⁷ http://medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1531/1531397_v-2015_327-doktorandregler-150413.pdf, kap. 15.1-15.6.

Doktorandernas arbetsmiljö

Doktorandseminariet tar regelbundet upp frågor kring doktorandernas arbetsvillkor, karriärvägar och liknande. Doktorandernas arbetsvillkor, psykosociala situation och karriärsutveckling är återkommande ämnen i FRAM-gruppen. Dessa frågor har också varit centrala de i de två omfattande utvärderings- och arbetsprocesser kring arbetsmiljö som har pågått vid institutionen sedan 2012.

Den första handlade om likabehandling och bereddes med hjälp av en extern konsult från företags- och utvecklingskonsultationen (som hjälpte med insamling av underlag och strukturering för de planerade åtgärderna) i en arbetsgrupp med doktorandrepresentant. Den andra handlade specifikt om doktorandernas arbetsmiljö och bereddes med hjälp av en extern psykolog från företagshälsovården inom FRAM-gruppen i samråd med viceprefekten för forskarutbildningen. Båda processerna syftade till att fånga upp doktorandernas (i det första fallet hela institutionens) synpunkter och önskemål om inflytande, stöd och resursfördelning.

Det finns således doktorandrepresentation i de olika beredande grupperna på institutions- och fakultetsnivå som är relevanta för forskarutbildningen. Därtill kommer ett omfattande arbete med extrainsatta resurser för att förbättra doktorandernas möjlighet till inflytande och därmed också deras arbetsmiljö.

Doktoranderna framför dock ibland kritik att de informeras om beslut som i princip redan är fattade, vilket betyder att de inte kontinuerligt integrerats i hela beslutsprocessen. Denna kritik diskuteras fortlöpande i de beredande grupperna för att minska frustrationen genom att skilja mellan beslut som inte kan påverkas av doktoranderna då regelverket inte tillåter detta, och beslut som måste förankras tidigt hos doktoranderna.

B.

Systematisk uppföljning

Återkoppling och uppföljning av doktorandernas inflytande sker fortlöpande. Forum för detta är:

- . Doktorandseminariet, där frågor om doktorandernas arbetsvillkor tas upp regelbundet.
- . Enskilda samtal mellan institutionens ledning, viceprefekten och doktorandrepresentanter.
- . Återkoppling i de olika beredande grupperna.
- . De årliga uppföljningsmötena mellan alla anställda doktorander och viceprefekten.

Kursutvärderingar från doktorandkurser vid institutionen återkopplas med viceprefekten, och vid Forskarskolans samarbetsråd. FRAM-gruppen har även ett system för fortlöpande utvärdering av redan genomförda insatser som styr deras fortsatta arbete inom vilket doktorandernas situation är återkommande aspekter.

Ett identifierat utvecklingsområde är även här ett mer aktivt och systematiskt arbete med alumnens erfarenheter och synpunkter på utbildningen. En åtgärd som planeras är en enkätundersökning riktad till alumnerna.

Jämställdhetsperspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförande.

B. Systematisk uppföljning görs för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande främjar jämställdhet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Institutionens övergripande mål för likabehandling och jämställdhet är formulerade i institutionens likabehandlingsplan.²⁸ En jämn könsfördelning och lika villkor i alla delar av organisationen är målet.

Ämnesmässigt spelar jämställdhet en roll i många doktoranders utbildning genom den starka positionen genushistoria har inom institutionen, dess seminarium och kursaktiviteter.

Hela institutionen har under åren 2012-2015 genomgått en omfattande utvärderingsprocess med hänsyn till likabehandling. En extern utredning från företagskonsulten OMNIA (organisationsutveckling) hämtade information om riskområden som bildade underlag för institutionens arbete med jämställdhet och likabehandling. Doktorandernas situation utgjorde ett särskilt område i arbetet och det framkom att en del åtgärder måste vidtas med hänsyn till transparens, administrativa rutiner, fördelning av undervisningstid etc., men ingenting i utredningen tydde på att just jämställdhet är ett problemområde bland doktoranderna. En del av åtgärderna följs fortlöpande i FRAM-gruppens arbete.

Jämställdhets- och likabehandlingsaspekter diskuteras fortlöpande på FRAM-gruppens möten. Denna grupp arbetar med arbetsmiljöfrågor för hela institutionen och doktorandernas situation får plats vid varje möte. Att de doktorander som är långtidssjukskrivna alla är kvinnor är en aspekt som har fått mycket uppmärksamhet på dessa möten. Extern hjälp från företagshälsovården har också inhämtats. Processen har dock inte lett till specifika jämställdhetsåtgärder men till en del åtstramningar och åtgärder framför allt vad gäller handledarkollegiets arbetssätt och ett mer aktivt gemensamt arbete med doktorandernas framtidsutsikter.

Doktoranderna upplever själva en ojämlikhet inom doktorandgruppen vad gäller, dels de sociala aktiviteterna, dels uppdrag som representanter för olika utskott och uppdrag. I båda fallen är det fler kvinnor som påtar sig uppgifter. En sammanställning av doktorandrepresentanter visar att kvinnor är överrepresenterade, men eftersom doktorandgruppen eftersträvar en jämn representation från alla tre ämnen påverkar även detta könsfördelningen i gruppen (antikens doktorandgrupp består till 80% av kvinnor). Doktoranderna upplever att det är fler män än kvinnor som är frånvarande från arbetsplatsen, vilket uppfattas som att de "inte bidrar till miljön" och inte deltar i det kollegiala samtalet lika mycket som kvinnor. Frågan diskuteras kontinuerligt i doktorandgruppen.

Det bör framhållas att doktorandgruppen är institutionsgemensam och att könsfördelningen är mer jämlik bland just historikerna. Deltagandet på Historiska seminariet är t.ex. jämställt, och uppdrag som doktorandrepresentanter är också tillfredställande jämställda.

²⁸ Likabehandlingsplanen finns på länken: <http://historiskastudier.gu.se/ominstitutionen/likabehandlingsplan>

Jämställdhetsarbete beaktas även i handledarkollektivet. Det finns omfattande information och en handlingsplan i förebyggande syfte vad gäller sexuella trakasserier och även mindre allvarliga problem som kan uppstå mellan doktorand och handledare. Doktorander kan känna obehag på grund av den bestående makthierarkin mellan doktorand och handledare, vilket kan förstärkas av könsaspekter. Viceprefekten, jämställdhetsombudet och arbetsmiljöombudet fungerar som förtroendepersoner som kan hjälpa till att lösa problem och konflikter i dessa relationer.

Ett problem för jämställdhetsarbete inom handledarkollegiet är bristen på kvalificerade kvinnor som kan agera huvudhandledare. Både vid institutionen och inom Forskarskolan överväger manliga handledare långt de kvinnliga. Institutionen har inga möjligheter att sträva efter jämn könsfördelning vid tillsättning av nya handledarkonstellationer utan att bortse från kraven om docentkompetens och/eller fast anställning.

Denna problematik beaktas vid utlysningar av tjänster och kvinnliga lektorer uppmuntras till att söka docentur eller professur. Detta sker dels genom individuella medarbetarsamtal med prefekten, dels genom återkommande information om befordringsprocessen. För vidarekvalificering av lektorer finns det medel för forskningsmånader att söka, vilket är ett av instrumenten för att öka de anställdas kvalifikation. Den sneda könsfördelningen inom handledarkollektivet kommer att tas upp till närmare behandling i ämneskollegiet i syfte att lägga upp en långsiktig strategi för att få in fler kvinnliga forskare i handledargruppen.

En jämn könsfördelning eftersträvas också i andra områden som berör doktorandernas utbildning såsom betygsnämnder, gästföreläsare etc.

B.

Uppföljning av jämställdhetsarbete sker fortlöpande i de berörda arbetsgrupperna. FRAM-gruppen utvärderar processen för förbättringen av doktorandernas arbetsmiljö. Vid alla nytillsättningar av personal, gästföreläsare etc. utvärderas tidigare förhållanden för att jämna ut eventuella ojämlikheter. Vid nytillsättning av doktorandtjänster beaktas både könsfördelningen i de nyanställdas grupp (dock för alla tre ämnen) samt könsfördelningen i hela gruppen. Om två sökande har likvärdiga meriter avgör således könet.